

Kritik mot Kriminalvården och en åklagare för felaktig hantering av en frihetsberövad persons försändelse till JO

Beslutet i korthet: En handläggare på Kriminalvården skickade av misstag en försändelse från en intagen adresserad till JO till en åklagare för granskning. Den intagne var häktad och hade restriktioner. Åklagaren granskade försändelsen och beslutade att den inte fick skickas vidare. I försändelsen fanns, förutom en skrift ställd till JO, ett brev till en privatperson.

Försändelser till JO från den som är frihetsberövad kan aldrig omfattas av inskränkningar i fråga om rätten att sända brev och andra handlingar. Sådana försändelser ska alltid skickas vidare utan granskning. Detta framgår uttryckligen av lagen med instruktion för Riksdagens ombudsmän. Det saknar betydelse om den frihetsberövade har restriktioner.

Hantering av den aktuella försändelsen var i strid med den uttryckliga bestämmelsen i JO-instruktionen. Kriminalvården och åklagaren kritiseras för den felaktiga hanteringen. Det förhållandet att försändelsen även visade sig innehålla ett brev till en privatperson saknar betydelse för frågan om försändelsen fick granskas.

Bakgrund

Kriminalvården, genom häktet Sollentuna, informerade JO i mars 2023 om att en försändelse från en intagen som var adresserad till JO av misstag skickats till åklagare för granskning. Anledningen till detta var att åklagaren hade beslutat om restriktioner för den intagne. Åklagaren öppnade försändelsen och upptäckte att den, förutom en anmälan till JO, innehöll ett brev till en privatperson. Åklagaren instruerade Kriminalvården att försändelsen i dess helhet inte fick skickas vidare. Kriminalvården uppmärksammade därefter att försändelsen aldrig skulle ha skickats till åklagaren för granskning och skickade den med allt innehåll till JO. Jag beslutade mot den bakgrunden att utreda Kriminalvårdens och Åklagarmyndighetens hantering av den aktuella försändelsen i ett särskilt ärende.

Utredning

Åklagarmyndigheten och Kriminalvården uppmanades att yttra sig över hanteringen av den aktuella försändelsen adresserad till JO.

Kriminalvården (regionchefen AA.) yttrade sig den 19 september 2023 och Åklagarmyndigheten (tf. riksåklagaren BB) den 3 oktober 2023.

Enligt Kriminalvården skickades försändelsen till åklagaren för granskning på grund av ett enskilt misstag av en vikarierande klienthandläggare. När misstaget uppmärksammades fick klienthandläggaren rådet av myndigheten att skicka försändelsen i dess helhet till JO med ett följebrev som beskrev den felaktiga hanteringen. Utbildningsinsatser för brevgranskning har genomförts efter händelsen.

Åklagarmyndigheten har fört fram att åklagaren, kammaråklagaren CC, inte reflekterade över att försändelsen var ställd till en myndighet. Hon stoppade försändelsen eftersom det enligt henne var uppenbart att anmälan till JO hade använts för att kunna smugga ut det andra brevet, vilket skulle ha medfört en påtaglig risk för att utredningen skulle försvåras. Områdeschefen kommer att inom området påminna om vikten av noggrannhet i restriktionshanteringen och att vissa försändelser inte får granskas.

Båda myndigheterna konstaterade att försändelsen tydligt utgjorde myndighetspost och att det därmed fanns ett förbud mot granskning. Myndigheterna bedömde att Kriminalvården inte skulle ha skickat den till åklagare för granskning respektive att CC inte skulle ha granskat den och inte heller beslutat att den inte fick skickas vidare.

Bedömning

Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse. Rättigheten får begränsas genom lag. (Se 2 kap. 6, 20 och 21 §§ regeringsformen.)

Avsändaren av den aktuella försändelsen var häktad och åklagaren hade rättens tillstånd att meddela restriktioner. I häkteslagen finns allmänna bestämmelser om vilka inskränkningar som kan göras när en intagen har restriktioner, bl.a. i rätten att sända och ta emot försändelser och i vilka fall en sådan försändelse får granskas (se 3 kap. 6 och 8 §§ och 6 kap. 1 § och 2 § 7 häkteslagen). Kriminalvården och Åklagarmyndigheten har hänvisat till dessa bestämmelser i sina yttranden.

När det gäller en frihetsberövad persons försändelser till JO finns det en särskild reglering om detta (se 30 § andra stycket lagen med instruktion för Riksdagens ombudsmän [JO]). Enligt bestämmelsen får den som är berövad sin frihet skicka försändelser till ombudsmännen utan hinder av de inskränkningar som gäller för honom eller henne i fråga om rätten att sända brev och andra handlingar. Försändelser till JO kan alltså aldrig omfattas av inskränkningar och

ska alltid skickas vidare utan granskning. Det saknar betydelse om den frihetsberövade har restriktioner.

Bestämmelsen i instruktionen syftar till att säkerställa att den enskilde fritt kan vända sig till JO för att få överträdelser av grundläggande fri- och rättigheter granskade (se bl.a. prop. 1967:32 s. 61).

Det står klart att den aktuella försändelsen var adresserad till JO. Trots det skickade Kriminalvården den till åklagaren för granskning, varpå den granskades av kammaråklagaren CC som även beslutade att försändelsen inte fick skickas vidare. Förfarandet var i strid med den uttryckliga bestämmelsen i JO-instruktionen.

Jag ser allvarligt på det inträffade. Kriminalvården och CC kritiseras för den felaktiga hanteringen. Det förhållandet att försändelsen även visade sig innehålla ett brev som var ställt till en privatperson saknar betydelse för frågan om försändelsen som sådan fick granskas.

Jag ser positivt på att Kriminalvården och Åklagarmyndigheten har genomfört utbildnings- respektive informationsinsatser efter händelsen. Det är naturligtvis angeläget att dessa insatser också omfattar den särskilda regleringen som gäller försändelser till JO.

Med dessa uttalanden avslutas ärendet.

Beslutet har fattats av JO Per Lennerbrant. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Rebecka Olsson har föredragit ärendet och byråchefen Stefan Nyman har deltagit i beredningen.